

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

z různých pravěkých období, zachycen menší sídlištní objekt. Prozrazoval se popelovitou výplní, která však v prostředí uvolněných štěrků nevykazovala zřetelnější podobu, několik zvířecími kostmi /Bos/, ojedinělými kameny, několika atypickými střepy a výrazným zlomkem větší únětické nádoby. Nálezové okolnosti nebylo možno v daných podmínkách přesněji zjistit, jáma však byla rozrušena zřejmě již při budování sklepa.

Únětický Siedlungsobjekt in Mušov /Bez. Břeclav/. Beim Aufheben von Weinkellern im Ufer des zukünftigen Mušov-Stausees wurde ein aschiges Siedlungsobjekt gestört, das nach einem markanten Scherben der Únětické Kultur angehört. Die Fundumstände konnten nicht genauer bestimmt werden und auch eine Rettungsgrabung des bereits beim Kellerbau gestörten Objektes war unter den gegebenen Bedingungen nicht möglich.

SÍDLIŠTĚ Z DOBY BRONZOVÉ V BULHARECH / okr. Břeclav /

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 5 - 6, tab. 3/

Při provádění výzkumu sídliště středodunajské mohylové kultury v Přítlukách zjistil referent, že v profilu starého hliníku zrušené cihelny v Bulharech je narušený pravěký objekt. Naleziště se nachází při silnici z Bulhar do Lednice, přibližně v polovině vzdálenosti mezi Bulhary a Nejdkem. Lokalita je na terase nad pravým břehem Dyje na svahu, který je skloněný k jihozápadu.

Po odstranění 100 cm mocné vrstvy ornice promíchané střepy a mazanicí se ukázalo, že se zde nacházejí 2 jámy, které se navzájem protínají. Jáma 1 byla lichoběžníkového tvaru s hrdlem nálevkovitě rozšířeným. Rozměry se daly určit jen přibližně, protože byla z větší části zničena / Φ ústí-190 cm; Φ hrdla-160 cm; Φ dna 220 cm; hloubka 100 cm/. Uvnitř bylo nalezeno jen několik střepů a malý kamený nástroj s ohlazenou pracovní stranou /obr. 5:1-3/. Jáma 2 měla podobný tvar i podobné rozměry / Φ ústí 175 cm; Φ hrdla - 140 cm; Φ dna - 240 cm; hloubka - 105 cm/. Obsahovala poměrně početný materiál:

1. Malý šálek kónického tvaru s uchem vytaženým vysoko nad okraj. V. - 6,7 cm; Φ o. - 10 až 11 cm. /Tab. 3 : 4/.
2. Malé osudíčko kulovitěho tvaru s nízkým válcovým hrdlem. V. - 6,1 cm; Φ o. - 5,2 cm. /Tab. 3:3/.
3. Mísa kónického tvaru s mírně zataženým okrajem. V. - 9,2 až 11 cm; Φ o. - 36,4 cm. /Tab. 3 : 1/.
4. Část velkého hrnce s prohnutým hrdlem, ven vyhnutým okrajem a s plastickými výšlky pod okrajem. Φ o. - 36 cm /Tab. 3 : 6/.
5. Střepy z nádob s okrajem vodorovně vyhnutým ven /obr. 6:3,4/.
6. Střepy z hrncovitě nádob s prohnutým hrdlem a ven vyhnutým okrajem /obr. 5 : 7 - 9/
7. Střepy z misek s mírně zataženým okrajem /obr. 6 : 9/.
8. Střepy z nádob se svisle rýhovanou dolní výdutí /obr. 5:12, 13/.
9. Střepy z nádob se žlábkovanou nebo rýhovanou výdutí /obr. 6 : 2/.
10. Potuhované střepy z výdutí nádob.
11. Dvě kostěná, dobře ohlazená sídla. D. - 5,1 cm; 6,3 cm /obr. 5 : 4,5/.
12. Závaží jehlanovitěho tvaru s příčným provrtem. V. - 11,5 cm /tab. 3 : 2/.
13. Zlomek podobného závaží. V. - 11 cm /obr. 5 : 14/.
14. Velké závaží jehlanovitěho tvaru s příčným provrtem. Z vrcholu vychází další provrt, který končí v příčném provrtu. V. - 16 cm /tab. 3 : 5/.
15. Drobný bronzový předmět /snad polotovar korálků/ /obr. 5 : 6/.
16. Větší množství dalšího střepového materiálu.
17. Několik kousků mazanice s jednou stranou vyhlazenou do roviny.
18. Větší množství zvířecích kostí.
19. Část lidské lebky.

Kromě zmíněných objektů byla zjištěna ještě jedna jáma, která však byla téměř celá zničena. Z technických důvodů nemohla být prozkoumána a bylo z ní získáno jen několik střepů. Tato jáma patří patrně do starší doby bronzové.

Materiál z jámy 1 a 2 můžeme zařadit do velatické kultury mladší doby bronzové. Jedná se o typický materiál, který však je málo vhodný pro přesnější datování. Nejcharakterističtější tvarem je šálek s "velatickým" nasazením ucha. Šálky s prohnutým hrdlem a uchem vytaženým nad okraj se vyskytují ve starším a vrcholném období velatické kultury, ale analogie pro náš šálek kónického tvaru najdeme na sídlištních staršího období ve Lhánicích a Džbánicích.¹ Ve velatické kultuře zcela běžným tvarem jsou i nádoby s válcovitým nebo kónickým hrdlem a vodorovně vyhnutým okrajem.² Poměrně neobvyklým tvarem je pouze malé kulovité osudíčko. Rovněž další keramika nevybočuje z běžné náplně velatické kultury. Zaujímavý je i nález části lidské lebky v jámě 2. Velmi bohaté byly nálezy lidských pozůstatků na sídlišti z konce střední a počátku mladší doby bronzové na Cezavách u Blučiny.³ Nálezy lebek nebo jiných částí kostry nejsou ničím neobvyklým ani na jiných sídlištních velatické kultury. Původ tohoto jevu dnes ještě nelze spolehlivě posoudit.⁴

P o z n á m k y :

- 1 J. Říhovský, K poznání starší fáze kultury středodunajských popelnicových polí - velatické kultury, Sborník ČSA 3, Brno 1963, 74, tab. 8 B 1, 10 C 2.
- 2 J. Říhovský, Žárový hrob z Velatic I a jeho postavení ve vývoji velatické kultury, PA XLIX, 1958, 80.
- 3 K. Tihelka, Velatic Culture Burials at Blučina, Fontes Archaeologici Pragenses 13, 1969 ; J. Říhovský, Kulturní jáma velatické kultury na Cezavách u Blučiny /okr. Brno-venkov/, PV 1973, Brno 1974, 36-37.
- 5 J. Říhovský, op.cit., 37.

Siedlung aus der Bronzezeit in Bulhary /Bez. Břeclav/. Im September 1975 wurde eine Rettungsgrabung in der Lehmgrube der aufgehobenen Ziegelei zwischen Bulhary und Nejdek durchgeführt. Bei dieser Aktion hat man zwei gestörte Gruben der Velaticer Kultur untersucht. Beide hatten eine Trapezform mit einer trichterartig erweiterten Mündung. Während Grube 1 nur einige Scherben enthielt, gewann man aus Grube 2 eine Schüssel mit eingezogenem Rand, eine Tasse mit einem über den Rand gezogenen Henkel, ein kleines rundliches Tonnengefäß, 2 beinerne Ahlen, 2 pyramidenförmige Gewichte und das Bruchstück eines weiteren, eine grössere Menge von weiterem Scherbenmaterial, Lehmewurf, Tierknochen und den Teil eines Menschenschädels. Ausser diesem hat man noch den Rest einer Grube festgestellt, die jedoch aus technischen Gründen nicht untersucht werden konnte. Aus dieser Grube wurden einige Scherben gewonnen, die offensichtlich in die ältere Bronzezeit gehören.

DOKONČENÍ ZÁCHRANNÉHO VÝZKUMU NA POZDNĚ - BRONZOVÉM HRADISKU NA KOPCI TEPENEC, OBEC JÍVOVÁ

/ okr. Olomouc /

Vít D o h n a l, Vlastivědný ústav, Olomouc

/ Tab. 4 /

V srpnu 1975 uskutečnilo archeologické oddělení olomouckého muzea poslední z pěti etap stavebných k provedení záchranného a zjišťovacího výzkumu pozdněbronzového hradiska na kopci Tepenec, jehož jižní část má těžbou kamene zaniknout.¹ Na rok 1975 bylo ponecháno dokončení jihovýchodního 25 m dlouhého úseku 5 m široké zjišťovací sondy v místech, kde se terén výrazně zvedá a nabývá podoby valovitého útvaru. V tomto úseku se plánovalo celkem 5 čtverců (5 x 5 m), ovšem bylo možno zkoumat pouze 4 čtverce, neboť do páteho /nejzápadnějšího/ z nich zasahoval veliký buk, jehož skácení nebylo povoleno. I tak zbylo dosti prostoru k sledování nejdůležitější otázky, totiž jakým způsobem byl chráněn areál v těsné blízkosti středověkého hradu a zda val, který jsme v těchto místech předpokládali je středověkého nebo spíše pravěkého původu.² Nálezová situace ve dvou nejvýše nejvýhodněji položených čtvercích jasně ukázala, že útvary, působící dojmem mohutného valu a táhnoucí se v délce asi 50 m po východním okraji opevněné plochy je přírodního původu, ovšem na jeho vrcholu skutečně stával umělý val, z něhož zůstala kamenná suť, ležící ve světlé lesní hlíně a v ní poružnu rozptýlené pozdněbronzové střepy. Kamenné valové opevnění se zřejmě úplně rozpadlo a zůstala z něho pouze zmiňovaná destrukce, ležící přímo na skalním jádru přírodního valovitého útvaru. Na rozdíl od protějšího /západního/ okraje hradiska, kde byly sondou zachyceny alespoň zbytky pravěkého valu v podobě ohromných balvanů, které zůstaly ležet v původní poloze, a k nimž z vnitřní strany hradiska přiléhala silná vrstva černé hlíny s množstvím střepů z pozdní doby bronzové a se zuhelnatělými semeny,³ na východním okraji hradiska se přesný průběh valu nedá zjistit. Kamenná suť ležela na podloží a kulturní vrstva se nepodařilo zjistit. Kulturní vrstva byla buďto splavena, anebo - což se zdá pravděpodobnější - byla v těchto místech jen slabá, takže po ztrátě tmavšího zbarvení mohla přírodnými půdními procesy splýnout s ostatní zemí a tím zaniknout. V každém případě však lze podle malého množství nálezů soudit, že pravěké osídlení bylo v této části hradiska slabé.

Pokud se týká otázky původu zjištěného valu je nepochybné, že jde o zbytky opevnění pravěkého. Soudíme tak ze dvou okolností zjištěných sondou. Uvnitř kamenné destrukce se našly jen střepy z pozdní doby bronzové a to v úrovni 20 - 40 cm pod dnešním povrchem, kam by sotva se mohly dostat druhotně. Druhým nápadným zjevem je, že středověké nálezy /ojedinělé střepy a drobné železné předměty/ se vyskytovaly v prostoru, kam už destrukce nezasahovala. Nejdůležitější však v této souvislosti je nález zbytku do-
bře zachovaných středověkých hradebních zdí, které bylo možno pozorovat v severozápadní části valového opevnění. V tomto prostoru se přibližuje od severu přicházející lesní cesta k opevňovacímu valu, kterým prochází v místě, které se už při povrchovém průzkumu jevílo jako brána.⁴ Po zmiňované cestě byl před zahájením výzkumu, na jaře 1975, přesunut velký buldozer, a aby bylo možno s ním v uvedeném místě projet, byly oba protilehlé hlinité konce valů odstraněny. Ukázalo se, že lesní cesta skutečně prochází starou branou, a že nynější na první pohled hlinité valy jsou vlastně zbytky mohutných kamenných hradebních zdí, přikrytých ovšem nyní už mocnou vrstvou hlinitých nánosů. Vlastní průchod je umístěn mezi dvěma čely těchto zdí, jejichž podélné osy směřové na sebe nenavazují, ale obě křídla brány jsou navzájem

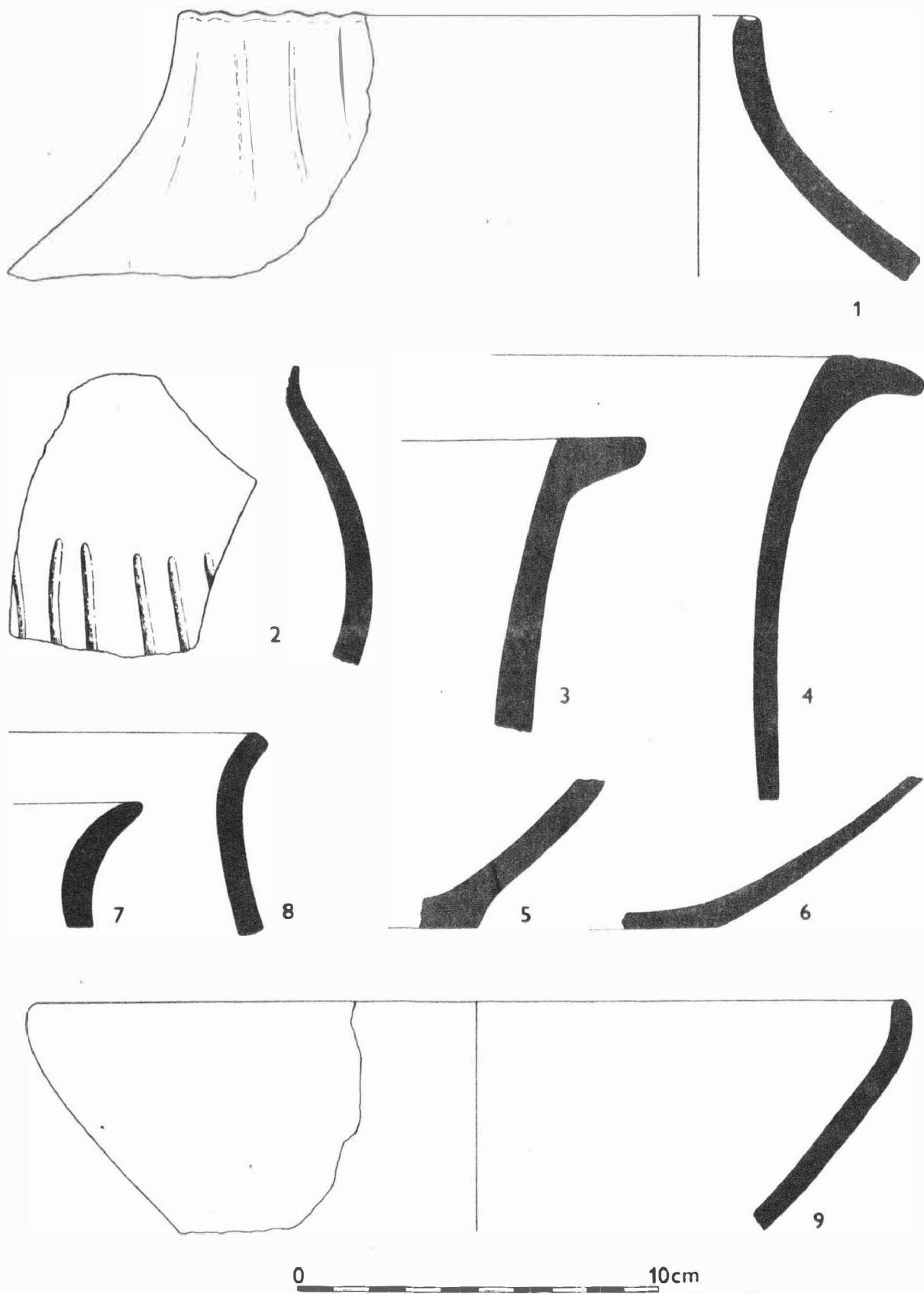

Tab. 3

Bulhary /okr. Břeclav/. Velatická kultura. Výběr keramiky z jámy č. 2. - Velaticer Kultur. Keramikauswahl aus Grube Nr. 2.

Obr. 5
 Bulhary /okr. Břeclav/. Velatická kultura. 1-2 výběr materiálu z vrstvy nad jámami ; 3 jáma č. 1 ; 4-14 jáma č. 2. - Velaticer Kultur. 1-2 Materialauswahl aus der Schicht oberhalb der Gruben ; 3 Grube Nr. 1 ; 4 - 14 Grube Nr. 2.

Obr. 6
 Bulhary /okr. Břeclav/, Velatická kultura. Výběr keramiky z jámy č. 2. - Velaticer Kultur. Keramik-
 auswahl aus Grube Nr. 2.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně